

**ASMENS DOKUMENTŲ IŠRAŠYMO CENTRAS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS  
VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS**

TVIRTINU  
Direktorius

Nerijus Rudaitis

**ASMENS DOKUMENTŲ IŠRAŠYMO CENTRO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDIAUS  
REIKALŲ MINISTERIJOS, VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOSE EGZISTUOJA KORUPCIJOS  
PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖ, VERTINIMO APRAŠYMAS**

2021-10-08 Nr. 35S-381 (1.19E)  
Vilnius

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio nuostatomis ir vykdant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus vedėjo 2021 m. birželio 14 d. priimtą sprendimą Nr. 56VL-34, Asmens dokumentų išrašymo centre prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – ADIC) buvo atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės Asmens dokumentų išrašymo centro automatizuotai tvarkomų asmens duomenų, reikalingų asmens dokumentams išrašyti, apsaugos srityje.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas šioje srityje atliekamas pirmą kartą.

Analizuojamas laikotarpis 2020 m. sausio 1 d. – 2021 m. liepos 31 d.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko Administravimo skyriaus vedėjas Andrius Koniševas ir Administravimo skyriaus vyriausioji specialistė Vilma Jakštienė.

Vertinimo tikslas – nustatyti veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, ir rekomenduoti prevencijos priemones nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar šalinti.

Taikyti metodai: veiklos sritį reglamentuojančių teisės aktų ir kitų teisės aktų, kuriais vadovaujasi pasirinktos veiklos srities darbuotojai, analizė, žodiniai specialistų paaiškinimai, atliktų veiksmų analizė.

ADIC užtikrina teisės aktų ir tarptautinių standartų reikalavimus atitinkančių Lietuvos Respublikos asmens dokumentų projektavimą, gamybą ir išrašymą.

Automatizuotai išrašyti asmens dokumentus naudojamos šios informacinės sistemos:

1. **Asmens dokumentų išdavimo informacinė sistema** (toliau – ADIS), kurios nuostatai patvirtinti 2020 m. kovo 31 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-292 „Dėl Asmens dokumentų išdavimo sistemos nuostatų patvirtinimo“. Šiuo įsakymu ADIC buvo pavesta paskirti ADIS duomenų valdymo įgaliotinį, kuris buvo paskirtas ADIC direktoriaus 2020 m. balandžio 20 d. įsakymu „Dėl Asmens dokumentų išdavimo informacinės sistemos duomenų valdymo įgaliotinio paskyrimo“. Nuostatuose vienas iš ADIS steigimo teisinių pagrindų nurodytas

ADIC nuostatų, patvirtintų vidaus reikalų ministro 2001 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 681 „Dėl Asmens dokumentų išrašymo centro prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 10.1 ir 10.2 papunkčiuose.

ADIS *tikslas* – informacinių technologijų priemonėmis valdyti asmens dokumentų išdavimo, naikinimo, paskelbimo negaliojančiais procesus ir tvarkyti su šiais procesais susijusius duomenis.

ADIS *valdytojas* ir asmens duomenų valdytojas – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM).

ADIS *tvarkytojai* ir asmens duomenų tvarkytojai yra:

- ADIC;
- Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – IRD);
- Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Konsulinis departamentas, konsulinės įstaigos.

ADIS *duomenų teikėjai*:

- Lietuvos Respublikos gyventojų registras (tvarkytojas – VĮ Registrų centras);
- Užsieniečių registras (tvarkytojas – IRD);
- Sertifikatų valdymo informacinė sistema (tvarkytojas – IRD);
- Vidaus reikalų informacinė sistema (tvarkytojas – IRD);
- Vidaus reikalų pareigūnų registras (tvarkytojas – IRD);
- Valstybės tarnautojų registras (tvarkytojas – IRD);
- Lietuvos migracijos informacinė sistema (tvarkytojas – IRD).

ADIS duomenų saugą nustato VRM valdomų registrų ir valstybės informacinių sistemų duomenų saugos nuostatai bei saugos politiką įgyvendinantys dokumentai. Už ADIS tvarkomos elektroninės informacijos saugą atsako ADIS valdytojas ir pagal kompetenciją ADIS tvarkytojai. ADIS nuostatuose įtvirtinta, kad IRD *užtikrina* sistemoje tvarkomų ir vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo (VRTT) perduodamų duomenų saugą, bei *administruoja* ADIS naudotojų teises. Kol vyksta ADIS atskyrimo projektas, ADIS naudotojų teises administruoja VĮ Registrų centras.

ADIS duomenys kaupiami ir saugomi nustatyta tvarka, o pasibaigus saugojimo terminui, ADIS duomenys, įskaitant asmens duomenis, yra sunaikinami. Apie įvykusį asmens duomenų saugumo pažeidimą ADIS duomenų tvarkytojai nedelsdami, bet ne vėliau kaip per 24 valandas duomenų valdytojo nustatyta tvarka informuoja (raštu ir (ar) elektroniniu paštu) duomenų valdytoją. ADIS funkcinėje struktūroje yra Administravimo posistemė, kurios viena iš funkcijų – naudotojų veiksmų auditas.

ADIC yra 25 darbuotojai, kurie pavestoms funkcijoms atlikti *naudojasi* ADIS (Išrašymo skyriuje - 12 darbuotojų, Strategijos skyriuje - 3 darbuotojai, Administravimo skyriuje - 4 darbuotojai, Priežiūros skyriuje - 2, Sertifikatų skyriuje - 3 bei direktoriaus pavaduotojas). Teisė naudotis ADIS patvirtinta darbuotojų pareigybių aprašymuose, o prieigą suteikia VĮ Registrų centras. Norėdamas darbuotojui suteikti ADIS prieigos teisę, skyriaus vedėjas užpildo VĮ Registrų centro

patvirtintą prašymo formą, kurioje nurodo darbuotojo asmens duomenis ir pažymi, kokios teisės reikalingos atlikti darbo funkcijas. Prašyme nustatyti reikalavimai, kurių privalo laikytis Gyventojų registro duomenų bazės naudotojai, su kuriais naudotojas supažindinamas pasirašytinai. ADIC darbuotojai nustatyta tvarka įrašomi į Gyventojų registro duomenų bazės naudotojų sąrašą, suteikiamas naudotojo prisijungimo vardas ir teisės susijusios su prašymų išduoti, pakeisti ir t. t. asmens dokumentų registravimu, prašymų pakelių tvarkymu, asmens dokumentų įteikimu, sertifikatų tvarkymu, asmens dokumentų išrašymu ir/arba papildomomis teisėmis. Leidimas suteikia teisę naudotis Gyventojų registro duomenų bazėje saugoma informacija tik vykdant tarnybines užduotis, draudžiama kopijuoti, kaupti, perduoti kitiems asmenims asmens duomenis. Reikalavimų vykdymą užtikrina naudotojų vadovai, o kontrolę vykdo VĮ Registrų centras. Nesilaikant reikalavimų, naudotojai be įspėjimo išbraukiami iš Gyventojų registro duomenų naudotojų sąrašo (tokių ADIC nebuvo). ADIS funkcinėje struktūroje yra Administravimo posistemė, kurios viena iš funkcijų – naudotojų veiksmų auditas.

ADIS naudotojų veikla yra *išsamiai reglamentuota*. Atsakomybių ribos nustatytos skyriaus nuostatuose, pareigybių aprašymuose, kokybės vadybos sistemos procesuose „Asmens dokumentų išrašymo valdymas“, „Logistika“, „Sertifikatų tvarkymas“ ir „Negaliojančių dokumentų naikinimas“. Taip pat ADIC direktoriaus patvirtintuose teisės aktuose:

- Asmens duomenų tvarkymo taisyklėse, patvirtintose ADIC direktoriaus 2018 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 1-30 „Dėl asmens dokumentų išrašymo centro prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos asmens duomenų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;
- Prašymų asmens dokumentams išduoti, pakeisti, įforminti registravimo, užsakymų asmens dokumentams išrašyti formavimo ir duomenų apie asmens dokumentų galiojimą tvarkos apraše, kuris buvo patvirtintas ADIC direktoriaus 2009 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. 1-26;
- Užsakymų išrašyti valstybės tarnautojo pažymėjimus ar atnaujinti valstybės tarnautojo pažymėjimuose įrašytus valstybės tarnautojo sertifikatus teikimo asmens dokumentų išrašymo centrui prie Vidaus reikalų ministerijos ir valstybės tarnautojo pažymėjimų perdavimo valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms tvarkos apraše, patvirtintas ADIC direktoriaus 2009 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 1-64;
- Sertifikavimo veiklos nuostatuose, patvirtintuose ADIC direktoriaus 2020 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1-59;
- Asmens dokumentų blankų ir išrašytų asmens dokumentų kokybės tikrinimo atmintinėje;
- ADIC direktoriaus 2010 m. gruodžio 15 d. įsakyme Nr. 1-55 „Dėl asmens dokumentų išrašymo centro prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2009 m. birželio 1 d. įsakymo Nr. 1-23 „Dėl negaliojančių asmens dokumentų ir brokuotų asmens dokumentų blankų priėmimo, apskaitos ir naikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“;
- Asmens dokumentų blankų išdavimo ir priėmimo, brokuotų asmens dokumentų blankų priėmimo registravimo, apskaitos tvarkos apraše, patvirtintame ADIC direktoriaus 2012 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. 1-64;
- ADIC direktoriaus 2009 m. birželio 1 d. įsakyme Nr. 1-23 „Dėl negaliojančių asmens dokumentų ir brokuotų asmens dokumentų blankų priėmimo, apskaitos ir naikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pastebėtina, kad teisės naudotojams suteikiamos *tik* tos, kurios reikalingos atlikti darbo funkcijas. Darbuotojams (naudotojams), vykdančioms tas pačias pareigybes aprašymuose nustatytas funkcijas, suteikiamos skirtingos Gyventojų registro duomenų bazės naudotojų teisės. Dalies darbuotojų funkcijų vykdymui suteikiama tik tikrinimo funkcija, kurios metu automatiškai sutikrinami duomenys išrašytame dokumente su duomenimis esančiais duomenų bazėje. Asmens dokumentų gamybos patalpose įrengtos darbo vietos yra uždarame ADIC potinklyje.

Naudotojui išėjus iš darbo (nutrūkus darbiniam santykiams), Priežiūros skyriaus darbuotojų teikimu, Registrų centras išbraukia naudotoją iš Gyventojų registro duomenų bazės naudotojų sąrašo. Analizuojamu laikotarpiu nutrūkus darbo santykiams iš Gyventojų registro duomenų bazės naudotojų Priežiūros skyriaus atsakingo darbuotojo teikimu iš sąrašo buvo išbraukti 4 ADIC darbuotojai.

## 2. ADIC Asmens dokumentų gamybos informacinė sistema (toliau – ADGIS).

ADIC direktoriaus 2018 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. 1-63 patvirtinti ADGIS nuostatai, kuriais apibrėžti reikalavimai duomenų saugai. ADGIS sudaro 3 informacinės posistemės.

ADGIS *valdytojas ir tvarkytojas* yra ADIC.

ADIC, kaip ADGIS valdytojas:

- rengia ir tvirtina teisės aktus, reglamentuojančius ADGIS duomenų tvarkymą bei saugą;
- koordinuoja ir kontroliuoja ADIC darbuotojų, paskirtų tvarkyti ADGIS, darbą;
- įgyvendina organizacines ir technines priemones, užtikrinančias ADGIS duomenų saugą.

ADIC, kaip ADGIS tvarkytojas:

- suteikia teises ADGIS naudotojams pagal kompetenciją tvarkyti duomenis;
- užtikrina ADGIS duomenų saugą.

ADGIS *duomenų teikėjai* yra:

- VĮ Registrų centras, teikiantis duomenis iš Lietuvos Respublikos gyventojų registro;
- Valstybės tarnybos departamentas, teikiantis duomenis iš Valstybės tarnautojų registro;
- Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, teikiantis duomenis iš Vidaus reikalų pareigūnų registro.

ADGIS *duomenų gavėjai* yra – VĮ Registrų centras ir Valstybės tarnybos departamentas.

ADGIS *asmens duomenys nerenkami, nekaupiami ir nesaugomi*.

ADGIS duomenų saugaus tvarkymo reikalavimų įgyvendinimą užtikrina:

- ADGIS duomenų saugos nuostatai,
- ADGIS saugos politiką įgyvendinantys dokumentai;
- ADGIS saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės;

Elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės nustato reikalavimus saugiam ADGIS elektroninės informacijos tvarkymui. Taisyklėse nurodoma, kad ADGIS duomenys nėra prieinami viešai. Aprašyti reikalavimai techninėms priemonėms, fizinei saugai, programinei įrangai. Nurodyti

reikalavimai ADGIS naudotojams saugiam darbui su ADGIS technine bei programine įranga. Nustatyti reikalavimai saugaus elektroninės informacijos tvarkymui (duomenų keitimo registracija, techninės įrangos, operacinių sistemų ir programinės įrangos keitimų tvarka).

- ADGIS naudotojų administravimo taisyklės;

Administravimo taisyklės nustato ADGIS naudotojų prieigos valdymą, užtikrinant informacijos saugumą. Jos yra taikomos visiems ADGIS naudotojams. Administravimo taisyklės apibrėžia ADGIS saugos įgaliotinio, ADGIS administratorių, ADGIS naudotojų, jų tiesioginių vadovų įgaliojimus, teises ir pareigas. Aprašyta saugaus teikimo ADGS naudotojams kontrolės tvarka, kuri apima prieigos suteikimą, prisijungimą, veiksmus, įtarus piktnaudžiaujant suteiktomis prieigos teisėmis, bei naudotojo prieigos panaikinimą naudotis ADGIS.

Nustatytu laikotarpiu (kartą metuose), ADGIS saugos įgaliotinis patikrina Administravimo taisyklių laikymąsi – pasirinkęs kontrolinę ADGIS naudotojų grupę, organizuoja taisyklių laikymosi patikrinimą (analizę). Patikrinimų metu pažeidimų nustatyta nebuvo, tačiau tai niekur nedokumentuota.

- ADGIS veiklos tęstinumo valdymo planas.

ADGIS veiklos tęstinumo planas reglamentuoja ADGIS ir jos teikiamų funkcijų nepertraukiamos veiklos užtikrinimą.

15 ADIC darbuotojų naudojami ADGIS (Išrašymo skyriuje - 5 darbuotojai, Administravimo skyriuje - 4 darbuotojai, Priežiūros skyriuje - 2, Strategijos skyriuje - 3 ir direktoriaus pavaduotojas). Naudotojų vadovų prašymu prisijungti prie Asmens dokumentų išrašymo centro informacinių išteklių suteikiama teisė jungtis prie ADGIS ir naudotojo prieigos teisės.

ADGIS naudotojai, tvarkantys ADGIS asmens duomenis, privalo saugoti asmens duomenų paslaptį. Ši pareiga galioja ir perėjus dirbti į kitas pareigas ar pasibaigus darbo ar sutartiniams santykiams.

ADGIS naudotojo prieigos teisės (dalis teisių) panaikinamos tiesioginio vadovo teikimu, atleidžiant darbuotoją iš darbo, keičiant darbo vietą (pareigybes), nustatius neteisėtą duomenų naudojimą.

*ADIC pagrindinės funkcijos nėra kontrolė ar priežiūros vykdymas.*

*ADIC veikla nėra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu.*

ADIC valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis (toliau – darbuotojai) veikla susijusi su įslaptintos informacijos naudojimu ir išsamiai reglamentuota. Direktoriaus įsakymu yra patvirtinti pareigybių, susijusių su įslaptintos informacijos naudojimu ar jos apsauga, sąrašai. Juose nurodomos pareigybės, kurių darbuotojai turi atitikti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, būtinus išduodant leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija su atitinkamo slaptumo žyma. Gaudamas leidimą, darbuotojas pasirašo Pasižadėjimą saugoti įslaptintą informaciją ir Neviešintinos informacijos neatskleidimo pasižadėjimą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų

ministro patvirtintomis Supažindinimo su įslaptintos informacijos apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais taisyklėmis, ADIC atsakingas asmuo kartą per kalendorinius metus pasirašytinai supažindina darbuotojus su informacijos apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais ir informuoja apie įstatymų nustatytą atsakomybę (darbuotojas pasirašo Supažindinimo lapą).

Analizuojamu laikotarpiu ADIC buvo padarytas tarnybinis nusižengimas ir skirta tarnybinė nuobauda. Gavus Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus 2021 m. gegužės 8 d. raštą Nr. 56D-21 „Dėl informacijos apie galimą tarnybinį nusižengimą“, kuriame ADIC buvo informuotas, kad Išrašymo skyriaus vedėjas, tarnybos metu, kaip įtariama, tyčia atliko neteisėtas užklausas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos centrinio duomenų banko registrų naršyklėje (toliau – VRM CDB), tikėtina nurodydamas žinomai melagingą tokių užklausų teisinį ir faktinį pagrindą bei, kaip įtariama, neteisėtai, galimai neturėdamas tam jokio teisėto pagrindo, rinko duomenis apie daugelio asmenų gimimo datas ir vietas, šeimyninę padėtį bei šeimos narius, gyvenamąsias vietas, taip pat duomenis apie fizinių asmenų artimus šeimos narius, giminystės ryšius. Šiuos, kaip įtariama, neteisėtai surinktus duomenis judriojo ryšio telefonu perdavė trečiajam asmeniui.

Tuo remiantis, ADIC buvo sudaryta Tarnybinio nusižengimo tyrimo komisija (toliau – Komisija) ir pradėtas tyrimas dėl neteisėto asmens duomenų peržiūrėjimo ir/ar rinkimo bei perdavimo trečiajam asmeniui.

Išrašymo skyriaus vedėjas buvo Gyventojų registro duomenų bazės naudotojų sąrašė. VĮ Registrų centras pateikė Komisijai informaciją, kad ADIC Išrašymo skyriaus vedėjas buvo prisijungęs prie ADIS ir atliko veiksmus susijusius su asmens dokumentų išrašymu. Komisijai nepavyko nustatyti būdo, kuriuo asmens duomenys buvo renkami. Komisija darė prielaidą, kad išvardintiems veiksmams atlikti buvo pasitelktas ADIS funkcionalumas, kai tvarkant asmens duomenis dokumentų išrašymo tikslu yra galimybė rinkti asmens duomenis, nors Gyventojų registre ADIS vartotojai neturi teisės atlikti paieškos apie asmenis. Įrodymų įtarimams patvirtinti iš VĮ Registrų centro, tvarkančio Gyventojų registro centrinę duomenų bazę, kurios pagrindu veikia ADIS, Komisija negavo. Komisijai nepavyko nustatyti, kad perduodamas asmens duomenis trečiajam asmeniui, Išrašymo skyriaus vedėjas būtų gavęs materialinės ar kitokios naudos, korupcijos požymių pažeidime nenustatyta.

#### *Išvada:*

Išanalizavus procesą, kuris vyksta Asmens dokumentų išrašymo centro automatizuotai tvarkomų asmens duomenų, reikalingų asmens dokumentams išrašyti, apsaugos srityje nustatyta, kad

korupcijos pasireiškimo tikimybė yra *didelė*, nors jos atsiradimą mažina detalios reglamentuotos procedūros bei patvirtinti dokumentai, užtikrinantys korupcijos prevenciją.

ADIC savo interneto svetainėje skatina pranešti apie galimus korupcijos ar nesąžiningos veiklos atvejus VRM, ADIC ar Specialiųjų tyrimų tarnybai. Nurodytais kontaktais gali naudotis tiek darbuotojai, tiek visos suinteresuotos šalys – telefono numeriai, el. pašto adresai skelbiami viešai.

*Rekomenduojama*, atsižvelgiant į pareigybių aprašymuose nustatytas funkcijas, peržiūrėti ir įvertinti suteiktą ADIS duomenų bazės naudotojų teisių apimtį, prireikus patikslinti nustatytas atsakomybių ribas.

Administravimo skyriaus vedėjas

Andrius Koniševs